

De jongen slapen inmiddels niet meer in de nestkom. Zij liggen met hun ouders schots en scheef op en onder elkaar.

Dat het moment van uitvliegen naderbij komt valt op te maken uit het vele strekken van de vleugels. Vrijwel permanent zitten één of twee jongen in de doorgang naar buiten te turen.

Op 1 augustus, de jonge Gierzwaluwen zijn dan 39 dagen oud, slapen nog steeds vier vogels in de kast. De jongen bedelen permanent, en lijken erg hongerig. Vermoedelijk krijgen ze vrijwel geen voedsel meer. De dag erna aan het eind van de middag ga ik nog even kijken hoe de vlag er bij staat. Eén jong ligt in de nestkom, de tweede zit ver in de doorgang half buiten de nestopening hangend. Even trekt hij zich nog terug, maar springt enkele minuten later ineens naar buiten..... Het is reeds laat in het seizoen, er vliegen nog nauwelijks Gierzwaluwen rond. Ik ga toch maar even buiten kijken of de eerste vlucht succesvol is. Er is niets te zien, ook niet op de grond. Er was dus voldoende geoefend.

De hierop volgende twee avonden slapen nog maar twee vogels in de nestkast, een ouder en een jong. De oude vogel is vermoedelijk het vrouwtje, daar het mannetje meestal het eerste vertrekt. De jonge vogel bedelt permanent.

Op 4 augustus om 15.00 uur zit het jong, 41 dagen oud inmiddels, in de doorgang. Buiten is het mooi weer. Volgens de literatuur vliegen de meeste jongen in de schemer uit. Ik ben benieuwd of ook het tweede jong zich niet aan de regels houdt. Dus om 18.00 uur weer gaan kijken. Het hokje is voor het eerst in drie maanden leeg..... alleen het onbebroede ei ligt er nog als stille getuige.

Het zal zeker weer negen maanden duren voor er weer leven in de kastjes komt, als ze hun immense tocht tenminste overleefd hebben.

Dick Passchier heeft van de laatste dagen in het nest prachtige infraroodopnames gemaakt met zijn videocamera. Komend seizoen zal hij trachten het broedende paar op meerdere momenten vast te leggen.

Wordt vervolgd.....

Bijzondere planten in de Duin- en Bollenstreek in 2001

Martien de Graaf & Jelle van Dijk

Planten komen en planten gaan. Dat geldt in het bijzonder in een regio waar nogal wat verandert. Nieuwe bedrijventerreinen zijn meestal wel goed voor enkele leuke vondsten. Is het terrein eenmaal ingericht en bebouwd, dan is van een afwisselende flora zeker geen sprake meer. In de duinen is de dynamiek de laatste jaren toegenomen.

Verstuivingen worden niet meer bestreden met helmaanplant, maar juist bevorderd. Over de schaal waarop dit gebeurt verschillen de meningen. Wie de laatste maanden ten noorden van de Wassenaarse Slag in Berkheide heeft rondgekeken, waant zich in de Sahara! Toch zal hier binnen enkele jaren een interessante flora tot ontwikkeling komen. Dat daarvoor een reeds bestaande rijke duinvegetatie moest wijken, geeft evenwel te denken!

In de *Flora van de Duin- en Bollenstreek*, uitgegeven in 1994, werd een lijst opgenomen van alle tot dan toe aangetroffen plantensoorten in onze regio. Sindsdien is in *De Strandloper* vijfmaal een artikel verschenen waarin aanvullingen op deze lijst bekend werden gemaakt.

Deze artikelen zijn te vinden in:

- 28^e jaargang nr. 4 (december 1996)
- 30^e jaargang nr. 1 (maart 1998)
- 30^e jaargang nr. 4 (december 1998)
- 32^e jaargang nr. 1 (maart 2000)
- 33^e jaargang nr. 1 (maart 2001)

In dit artikel willen wij opnieuw aanvullingen geven op de lijst in de *Flora van de Duin- en Bollenstreek* en de aanvullingen die hierboven worden genoemd. Evenals in voorgaande verslagen zullen ook soorten worden genoemd die vanuit tuinen in het straatmilieu belanden. Het Rijksherbarium in Leiden bepaalt op een gegeven moment of een dergelijke soort tot de Nederlandse wilde flora kan worden gerekend. Vanaf dat moment wordt zo'n soort ook opgenomen in de nieuwste druk van *Heukels' Flora van Nederland*.

Nieuw voor de Duin- en Bollenstreek

Boomhazelaar – *Corylus colurna*

Deze loofboom met hazelaarbladeren valt op door de merkwaardige vrucht: een huls met lijnvormige, teruggebogen slippen die buiten het nootje steken. De nootjes van deze ZO-Europese soort zijn eetbaar. Deze soort werd door MdG waargenomen

langs de Spoorlaan in Voorhout (blok 30-17-44). De Boomhazelaar is als sierboom aangeplant o.a. in Oegstgeest.

Polygonum capitatum

Dit tuinplantje, dat nog

geen officiële Nederlandse naam heeft, kenmerkt zich door kleine, roze hoofdjes en karakteristieke bladen met V-vormige donkere vlek. Deze soort

komt oorspronkelijk uit de Himalaya. In toenemende mate verwildert de soort de laatste jaren tussen straattegels. MdG noteerde deze soort in het Floron-district Hollands Duin al in 17 km-hokken. In ons gebied werd deze soort gevonden in de Wassenaarsestraat en de Marcellisstraat in Noordwijk-Binnen (blok 30-17-31). In september werden ook vondsten gedaan in de blokken 30-17-32 en 30-17-21. In Noordwijkerhout bleek de soort voor te komen in blok 30-17-15. De bijgevoegde tekening is te vinden in het artikel *Aanwinsten voor de Nederlandse adventief-flora 3* (Gorteria 1: 49-53).

Gevlekt longkruid – Pulmonaria officinalis

In april werden door MdG tussen straattegels op een paar plaatsen in het centrum van Voorhout (blok 30-17-54) de karakteristiek gevlekte bladeren van deze soort waargenomen. Deze planten zijn zonder twijfel afkomstig van tuinafval. Deze soort gaat zich steeds meer in het stedelijke milieu presenteren.

Veldsalie – Salvia pratensis

In juni vond JvD één bloeiend exemplaar in de berm van de Oorlogsweg in de Noordduinen (blok 24-57-51). In voorgaande jaren is deze plant hier zeker niet over het hoofd gezien, want het betreft hier een pad dat tot het trimparcours van de waarnemer behoort. Veldsalie is in West-Nederland een zeldzame soort. De meeste groeiplaatsen bevinden zich

in het rivierengebied (dijken en rivierduintjes).

Distelbremraap – Orobanche reticulata subsp. pallidiflora

In 1969 vond M.O. Boerman in blok 24-57-15 in de AWD (iets ten westen van het Starrenbroek) een twintigtal groepjes zeer forse bremrapen (80 – 100 cm hoog!) die hij als Distelbremrapen determineerde. Ook vond hij enkele exemplaren in blok 24-48-12 (bij de 1000-meterweg). Hij stuurde materiaal op naar het Rijksherbarium, waar men evenwel niet met zijn determinatie akkoord ging. Men hield het daar op forse Walstrobemrapen. Deze merkwaardige controverse werd weer actueel toen Ger Londo in juli 2000 2 Distelbremrapen aantrof in blok 24-48-12. Dit bracht Joop Mourik er toe de vondsten van Boerman opnieuw te bestuderen. Door de toegenomen kennis van de variatie binnen de soort Distelbremraap kon de determinatie van Boerman nu wel door het Rijksherbarium onderschreven worden. Hiermee is met terugwerkende kracht een nieuwe soort aan de lijst van onze regio toegevoegd! Het voorgaande is gepubliceerd in het artikel getiteld: “Vindplaatsen van Distelbremraap (*Orobanche reticulata* subsp. *Pallidiflora* (Wimm. & Grab.) Hayek) in verstoorte duinen.” door Ger Londo en Joop Mourik in *Gorteria* 27 – 6 (december 2001).

Nieuwe vindplaatsen van zeldzame soorten

Esdoornganzevoet – Chenopodium hybridum

Deze in ons gebied zeldzame soort werd door MdG in augustus gevonden onder een heg langs de Vuursteeglaan te Lisse (blok 30-18-13).

Grijze mosterd – Hirschfeldia incana

In augustus vond Wil Tamis in de berm van het fietspad langs de A44 nabij het Warmondse viaduct deze forse kruisbloemige (blok 30-27-15). Deze soort was eerder gevonden op het bedrijventerrein Sassenheim-Zuid (1999). De soort was in 1998 talrijk aangetroffen op het braakliggende terrein rond de veiling Flora in Rijnsburg.

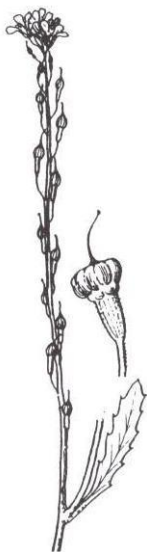
Peperkers – Lepidium latifolium

In juli vond JvD tien forse exemplaren in de wegberm van de straat Jan van Gent in Noordwijk-Binnen (blok 30-17-41). Peperkers komt massaal voor langs de Leidse Vaart in Voorhout en op een plek langs de Haarlemmertrekvaart bij station Lisse. De bekendste groeiplaatsen van Nederland liggen in Leiden. De ‘middenbermstoeppen’ bij Holiday Inn staan er vol mee!

Bolletjesraket –

Rapistrum rugosum

In juli troffen MdG en JvD deze soort aan op het bedrijventerrein Klei-Oost bij Rijnsburg (blok 30-27-11). Bolletjesraket duikt wel vaker op in wegbermen en op bedrijventerreinen. Een grote, jaarlijkse groeiplaats bevindt zich langs het zuidelijke deel van het Oosterkanaal in de AWD.

Glanzige ooievaarsbek –

Geranium lucidum

De opmars van deze nieuwe urbane soort gaat nog steeds door. Nieuwe vindplaatsen tussen straattegels werden door MdG geconstateerd aan de Schaepmanlaan te Noordwijkerhout (blok 24-57-55) en langs de Prinsenvweg in Voorhout (blok 30-17-35).

Bont kroonkruid – *Securigera varia*

In juni vond Caspar Zuiderduin een grote groeiplaats bij de ingang van camping De Noordduinen in Katwijk (blok 30-26-14). Deze groeiplaats beslaat enkele vierkante meters en is vermoedelijk in voorgaande jaren over het hoofd gezien. In juni vond JvD enkele bloeiende exemplaren in woonwijk de Grashoek in Noordwijk, groeiend tussen de straatstenen (blok 30-17-21). Bont kroonkruid werd voor het eerst in 1998 in onze regio aangetroffen. Het betrof toen ook een groeiplaats tussen het plaveisel. De groeiplaats in Katwijk komt goed overeen met groeiplaatsen zoals die uit het rivierengebied bekend zijn.

Wouw - *Reseda luteola*

In juni trof JvD in de berm van het fietspad bij de Noordwijkerhoekbrug één exemplaar van de Wouw aan (blok 30-17-43). Deze berm was een jaar eerder omgewoeld voor het leggen van een kabel. In 2001 trof MdG deze soort ook aan bij de ingang van het omstreden duinterreintje bij Ruigenhoek (blok 24-58-21). Tot aan de demping van het Van Limburg Sturumkanaal bevond zich een vaste groeiplaats op een oude fazantenvoerplaats. Hierna zijn slechts enkele vondsten uit het 'straatmilieu' bekend geworden.

Parnassia – *Parnassia palustris*

In 2001 dook deze soort weer op op plaatsen waar in voorgaande jaren ook exemplaren waren aangetroffen. Aan spontane vestiging werd indertijd getwijfeld. In ieder geval was de Parnassia in 2001 weer aanwezig in de Guytedel in de Coepelduinen (blok 30-16-54) en in een valleitje in de Noordduinen (blok 24-57-52).

Grote waternavel – *Hydrocotyle ranunculoides*

Deze plant uit Noord-Amerika breidt zich razendsnel in West-Nederland uit. Was vorig jaar nog in het Leidsch Dagblad te lezen dat het waterschap Wilck en Wiericke 60.000 gulden aan de bestrijding van deze plant had uitgegeven, in november 2001 wist diezelfde krant te melden dat het waterschap nu ruim een half miljoen gulden armer geworden was!

Ook in de Duin- en Bollenstreek rukt deze plant verder op. De familie Hoogetboom meldde een grote groeiplaats in een sloot bij de ruïne van Teylingen (blok 30-18-41). Langs het Westeinde in Noordwijkerhout groeide een tuinvijver helemaal dicht (blok 30-17-22).

Hoe deze soort op een strenge winter reageert is nog niet bekend.

Bilzekruid – *Hyoscyamus niger*

Nadat deze soort in 1999 was aangetroffen langs de Tramsteeg in Noordwijk-Binnen, kwam MdG deze soort nu tegen in een ruderaal terreintje aan de Pickéstraat (eveneens blok 30-17-31).

Gegroefde veldsla – *Valerianella carinata*

Door R. van der Meyden van het Rijksherbarium was opgave gedaan van het vinden van deze soort in de Coepelduinen bij Katwijk (uurhok 30-16). Zie Gorteria 27: 131.

Bezemkruiskruid – *Senecio inaequidens*

In 1989 werd deze soort voor het eerst in onze regio aangetroffen. De soort is uit Zuid-Afrika afkomstig en heeft vanuit België en Duitsland ons land 'veroverd'. Werd de soort aanvankelijk vooral langs spoorlijnen aangetroffen, nu kleurt deze soort kilometers achtereen de middenbermen van de Nederlandse snelwegen geel. In de Duin- en Bollenstreek werd het Bezemkruiskruid tot nu toe vooral op braakliggende terreinen gevonden. In 2001 bleek het Bezemkruiskruid zich ook in de Noordduinen gevestigd te hebben (blok 30-17-11). In voorgaande jaren waren al grote groeiplaatsen bij de Katwijkse Uitwatering (blok 30-26-13)

waargenomen. Merkwaardig genoeg werden deze steevast verwijderd om een jaar later weer te verschijnen. Gelet op het talrijke voorkomen in de duinen bij Cap Gris Nez (Noord-Frankrijk) zal deze plant vermoedelijk zich ook bij ons ook verder in de duinen uitbreiden.

Alsemambrosia – *Ambrosia artemisiifolia*

Steeds meer duikt deze soort op in het stedelijk milieu. In 2001 werd deze soort door MdG waargenomen langs de Herenweg te Noordwijk (blok 30-17-51) en op een ruderaal terreintje aan de Heereweg te Lisse (blok 30-18-13). Beide vondsten werden in het najaar gedaan.

Muurfijnstraal – *Erigeron karvinskianus*

Ook deze soort wordt in het stedelijke milieu steeds meer aangetroffen, zoals nu ook in Noordwijk. Langs de Adriaan Mouritzstraat (blok 30-17-31) en de Hadriaan van Neslaan (blok 30-17-41) vond MdG verscheidene planten tussen straattegels.

Italiaanse aronskelk – *Arum italicum*

Lange tijd is het een raadsel geweest of en zo ja door wie de bessen van de aronskelken gegeten worden. Tegenwoordig is bekend geworden dat vooral Merels en Fazanten, mogelijk door verandering van gedrag, de bessen hebben ‘ontdekt’.

In 2001 werden door MdG plantjes van deze soort gevonden in kleine houtbestanden, namelijk Boekhorst, Langeveldeweg, Noordwijkerhout (blok 24-57-45), KTS-terrein Voorhout (blok 30-17-53), Willem Alexanderpark Noordwijk (blok 30-17-21), Rijsburgerweg, afrit De Klei (blok 30-27-11). Al deze vondsten betroffen kleine aantallen en werden in het voorjaar gedaan voordat de bomen in blad kwamen.

Duinrus – *Juncus alpinoarticulatus subsp. atricapillus*

Deze soort kwam tot voor kort alleen voor in de Bokkenwei, een vochtige vallei in de Amsterdamse Waterleidingduinen bij de provinciegrens met Noord-Holland. Door natuurontwikkelingsprojecten is deze soort nu op meer plaatsen te vinden. In het Starrenbroek (blok 24-48-51) komt deze soort nu op veel plaatsen voor. Hetzelfde geldt voor alle vochtige plaatsen in de Van Limburg Stirumvallei (blokken 24-57-14, 24-47-54 en 24-47-55).

Borstelbies – *Scirpus setaceus*

In augustus trof JvD acht polletjes van dit kleine biesje aan in het duinterreintje bij Ruigenhoek. Dit terreintje heeft landelijke bekendheid gekregen door het voorkomen van de Zandhagedis en de gevolgen die dat heeft gehad voor de bouwplannen op die plaats.

IJle zegge – *Carex remota*

In juli vond Wil Tamis in Park Rusthoff in Sassenheim (blok 30-18-42) deze soort. Een opmerkelijke plaats zo in het centrum van Sassenheim. IJle zegge is niet zeldzaam langs slootkanten op de landgoederen.

Geelrode naaldaar – *Setaria pumila*

Nadat deze soort in 1995 voor het eerst (en voorlopig voor het laatst) gezien was op een bouwterrein aan de Jacoba van Beierenlaan te Voorhout, vond MdG deze soort nu bij de Losplaats in Noordwijk (blok 30-17-41).

Trosgierst – *Setaria italica*

De laatste opgave van deze soort dateert al weer uit 1993 (in Voorhout). Recent werd deze soort door MdG waargenomen aan de Boekerslootlaan in Noordwijk (blok 30-17-41) en aan de Haarlemmertrekvaart (akker bij Sixenburg) (blok 24-58-42).

INVENTARISATIE BIJEN EN SPRINKHANEN IN DE AMSTERDAMSE WATERLEIDINGDUINEN

Lezing over wilde bijen, door Jeroen de Rond

Datum: maandag 18 maart 2002

Tijd: 19.30 uur tot 21.30 uur

Plaats: Lezingzaal kantoor Leiduin,
Vogelenzangseweg 21, Vogelenzang

Vooraf bedoeld voor iedereen die in de AWD wil gaan inventariseren, maar ook algemeen belangstellenden zijn welkom. Gemeentewaterleidingen geeft binnenkort een beknopte voorlopige atlas van de wilde bijen van de AWD uit. Daar staan alle tot nu toe bekende